

คุณค่าศีลธรรมสากลบนโลกไร้พรมแดนอันไร้ซึ่งรัฐบาลโลก: จากสิทธิมนุษยชนสู่การขับเคลื่อนปทัสถานใหม่ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเยาวชนคนรุ่นใหม่¹

Universal Moral Value on Global World without the World Government: From Human Rights to New Norms on Climate Change of Young Generation

เผ่า นวกุล²

Phao nawakul²

Received: 10 August 2022

Revised: 4 November 2022

Accepted: 17 November 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยพยายามสะท้อนภาพคำถามหลักงานวิจัยที่ว่า “เราจะอยู่อย่างไรภายใต้โลกอันไร้ซึ่งรัฐบาลโลก?” ด้วยคำถามนี้จึงเป็นที่มาของการแตกย่อยวัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ ศึกษากระบวนการสร้างปทัสถานในประเด็นสิทธิมนุษยชนให้เป็นคุณค่าทางศีลธรรมสากล ศึกษาการสร้างปทัสถานในประเด็นทางปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนด้านในมิติทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในโลกปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางที่สนับสนุนให้การสร้างปทัสถานในประเด็นทางปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนบรรลุผลในสังคมโลกและสังคมไทย งานวิจัยจัดอยู่ในหมวดหมู่ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อแนะนำเสนอสมัยใหม่อันหลากหลาย วิเคราะห์ข้อมูลผ่านแนวคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนนำเสนอเชิงพรรณนาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัยที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้และเป็นอยู่ของการมีซึ่ง “คุณค่าทางศีลธรรมสากล” ในจิตสำนึกของมวลมนุษยชาติทั่วโลกและกลายเป็นปทัสถานที่ยึดเหนี่ยวให้มวลมนุษยชาติอยู่ร่วมกันภายใต้โลกใบเดียวอันไร้ซึ่งผู้ปกครองอย่างสันติ คุณค่าทางศีลธรรมสากลที่ว่าคือ หลักสิทธิมนุษยชน งานวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มปทัสถานที่กำลังก่อตัวขึ้นใหม่ซึ่งคาดว่าจะกลายเป็นคุณค่าทางศีลธรรมสากลในหมู่มวลมนุษยชาติดังเช่นหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งก็คือ ปทัสถานว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยปทัสถานนี้ได้รับการขับเคลื่อนโดยเยาวชนคนรุ่นใหม่ทั่วโลก นอกจากนั้น งานวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบายและการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับการ

¹ บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง โลกาภิวัตน์ ปทัสถานใหม่ ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน: การขยายตัวของประเด็น “ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน” ในระดับสากลและสังคมไทยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ภายใต้ Investigator-Initiative Project (IIP) ปีการศึกษา 2564

² คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, Email: nawakulbanrai@gmail.com

¹ This research article is part of a research project titled "Post-Westphalian World: New Paradigm of Political Philosophy - Borderless Politics: Expanding the Issue of 'Borderless Politics' at the Global Level and Thai Society." The project received research funding from Dhurakij Pundit University under the Investigator-Initiative Project (IIP), the academic year 2021.

² Faculty of Political Science, Dhurakij Pundit University

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังเป่งบาน แต่น่าเสียดายที่การขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวโดยเยาวชนคนรุ่นใหม่ออกผลในระดับสากล หากแต่ต่างจากสังคมไทยที่การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างเชื่องช้า

คำสำคัญ: โลกาภิวัตน์, ปทัสถาน, หลักสิทธิมนุษยชน, การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, เยาวชนคนรุ่นใหม่

Abstract

The research starts with an important question; “How are we going to live in a world without a world government?” This raises 3 objectives.-(1) to study the process of normalization on human rights issues as universal moral values, (2) to study the other norms under Global Political Philosophy issues at the present day, and (3) suggest ways that support the creation of norms to achieve results in the global and Thai societies. The research is categorized in philosophy and political theory. Information was collected from documents and modern media and analysed through the concept of Global Political Philosophy. Descriptive presentations were in accordance with the research objectives.

The results of the research revealed that “universal moral value” like human rights as final answer. The human rights notion becomes to be norm that allows all humanity living peacefully together. My research showed that the new universal moral value is coming. It is the universal moral value of climate change that is driven via the young generation around the world. The research portrays changes in policy structure and human thought all around the world. Unfortunately, the movement of this issue has been strongly influenced on an international level by the young generation but unlike Thai society, the movement is slow.

Keywords: Globalization, norm, human rights, climate change, young generation

บทนำ

งานวิจัย เรื่อง โลกาภิวัตน์ ปทัสถานใหม่ ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน: การขยายตัวของประเด็น “ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน” ในระดับสากลและสังคมไทย ได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษางานวิชาการของ มาธิอัส ริสเซ (mathias risse) ที่พยายามมองโลกในแบบใหม่คือ โลกอันไร้ซึ่งพรมแดน โลกใบเดียว และไร้ซึ่งรัฐบาลโลก และก่อให้เกิดคำถามหลักของงานวิจัย “เราจะอยู่อย่างไรภายใต้โลกอันไร้ซึ่งรัฐบาลโลก?” ซึ่ง มาธิอัส ริสเซ มองว่า งานด้านปรัชญา

การเมืองในศตวรรษที่ 17 จุดเน้นที่สำคัญอยู่ที่การเพ่งไปที่การเผชิญหน้ากันในขอบเขตรัฐชาติ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการศึกษาเฉพาะประเด็นข้างต้นอาจไม่เพียงพออีกต่อไปในพื้นที่วิชาการด้านปรัชญาการเมือง แต่ปัจจุบันประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างมวลหมู่อำนาจรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลทั้งโลกเป็นสิ่งที่น่าสนใจมากขึ้น (Risse, 2012) หากกล่าวให้เห็นภาพ การมองโลกเป็นหนึ่งเดียวโดยมองว่า ประชาชนที่อยู่บนโลกนี้เป็นสมาชิกของโลกที่ไร้ซึ่งผู้ปกครองหรือรัฐบาลเป็นสิ่งที่น่าสนใจและเปลี่ยนภูมิ

ทัศน์ทางการศึกษาปรัชญาการเมืองเดิมไปสู่การสถาปนาปรัชญาการเมืองแบบใหม่ที่ริสเชเรียกว่า ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน (global political philosophy)

จากที่กล่าวข้างต้น เพื่อให้เห็นถึงรายละเอียดผลการศึกษาทั้งหมดของงานวิจัยในภาพรวม บทความนี้จึงได้ตัดทอนให้กระชับและแบ่งการนำเสนอออกมาเป็น 5 ตอน ได้แก่ 1. บทนำอธิบายความเป็นมาของงานวิจัยเบื้องต้น และอธิบายโครงสร้างการนำเสนอบทความวิจัยนี้เพื่อง่ายต่อผู้สนใจศึกษา 2. วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา และระเบียบวิธีวิจัย มุ่งอธิบายกรอบการศึกษาในภาพรวมของงานวิจัย สำหรับผลการศึกษานำเสนอผ่านตอนที่ 3 และ 4 ได้แก่ โลกของนักศึกษาน้อยเปลี่ยนไปด้วยพลังของโลกาภิวัตน์ และคุณค่าทางศีลธรรมสากลเช่นหลักสิทธิมนุษยชน ตอนที่ 5 ต้องการชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกจากโลกแห่งรัฐชาติสู่โลกไร้พรมแดนที่ไร้ซึ่งรัฐบาลโลก มวลมนุษยชาติเกาะเกี่ยวกันไว้อย่างสันติด้วยคุณค่าทางศีลธรรมสากลอย่างหลักสิทธิมนุษยชน จากสิทธิมนุษยชนสู่การขับเคลื่อนปทัสถานใหม่ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ตอนสำคัญนี้พยายามชี้ให้เห็นถึงการก่อร่างสร้างตัวของบรรทัดฐานหรือปทัสถานใหม่ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยการขับเคลื่อนหลักของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ส่วนสุดท้าย 5. สรุปและข้อเสนอแนะ รวบรวมความรู้จากการวิจัยเพื่อให้เห็นภาพรวมงานวิจัยและข้อเสนอที่สำคัญที่ได้จากการวิจัย

วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา และระเบียบวิธีวิจัย

ตามที่กล่าวไปข้างต้น งานวิจัยนี้คำถามหลักก็คือ เราจะอยู่อย่างไรภายใต้โลกอันไร้ซึ่งรัฐบาลโลก? คำถามนี้จึงเป็นที่มาของการแตกย่อย

วัตถุประสงค์การศึกษา ได้แก่ ศึกษากระบวนการสร้างปทัสถานในประเด็นสิทธิมนุษยชนให้เป็นคุณค่าทางศีลธรรมสากล ศึกษาการสร้างปทัสถานในประเด็นทางปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนด้านในมิติทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในโลกปัจจุบัน และเสนอแนะแนวทางที่สนับสนุนให้การสร้างปทัสถานในประเด็นทางปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนบรรลุผลในสังคมโลกและสังคมไทย โดยประโยชน์ที่คาดหวัง ได้แก่ ทราบถึงบริบทความเปลี่ยนแปลงของการศึกษาวิชาด้านปรัชญาการเมืองในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การเข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลกและนำมาพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทโลก และทราบถึงกระบวนการการสร้างปทัสถานตามแนวคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนในมิติทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในระดับโลก ความรู้ใหม่นี้จำเป็นต่อการปรับตัวให้เข้ากับปทัสถานใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากประเทศไทยต้องการการดำรงอยู่ในโลกอย่างภาคภูมิการปรับตัวให้เข้ากับปทัสถานใหม่จึงเป็นสิ่งสำคัญ

งานวิจัยชิ้นนี้จัดอยู่ในหมวดหมู่ปรัชญาและทฤษฎีการเมือง รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากสื่อแนะนำเสนอเทคโนโลยีสมัยใหม่อันหลากหลายอื่นๆ วิเคราะห์ข้อมูลจากนั้นนำเสนอเชิงพรรณนาออกในแต่ละบทเพื่อได้คำตอบอันสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาวิจัยที่ตั้งไว้โดยแนวคิดหลักที่ใช้เป็นแกนหลักนำมาวิเคราะห์คือ แนวคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน (global political philosophy) ตั้งต้นจากการศึกษาจุดกำเนิดของแนวคิดสิทธิมนุษยชนซึ่งนักวิชาการด้านปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนมองว่าเป็นต้นแบบที่ได้รับการยอมรับเป็นปทัสถานหรือบรรทัดฐาน (norm) ของสังคมสำหรับประชาชนและรัฐชาติทั่วโลก และได้รับการ “ทำให้เป็นมาตรฐานปกติ” (normalize) เข้าไปในระดับ

ปัจเจกบุคคลหรือจิตสำนึกที่จะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนในสังคม อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า ปรัชญาการเมืองภายใต้รัฐชาติจะไม่สำคัญอีกต่อไป หากแต่ผู้วิจัยเชื่อว่า ภายใต้โลกยุคโลกาภิวัตน์ ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดนจะเข้ามามีบทบาทในพื้นที่วิชาการด้านปรัชญามากขึ้นไม่มากนัก

โลกของนักศึกษาน้อยเปลี่ยนไปด้วยพลังของโลกาภิวัตน์และคุณค่าทางศีลธรรมสากลเช่นหลักสิทธิมนุษยชน

ในตอนนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยซึ่งอยู่ในงานวิจัยฉบับเต็ม บทที่ 2 พัฒนาการความคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน และ บทที่ 3 หลักสิทธิมนุษยชน: ตัวแบบการสร้างปทัสถานภายใต้กรอบคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน การนำเสนอผ่านบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยขอรวมเอาความสำคัญในผลการศึกษามานำเสนอเป็น 3 ตอนย่อย โดยภาพรวมเป้าหมายการนำเสนอต้องการชี้ให้เห็นว่าโลกโลกาภิวัตน์ได้ทำลายเส้นเขตแดนหรือทำให้เส้นเขตแดนจางลง สิ่งที่เกิดขึ้นบอกเป็นนัยถึงการกร่อนของพลังอำนาจรัฐชาติ การกร่อนลงนี้ทำให้โลกเปลี่ยนเจดสีใหม่ จากเดิมที่เต็มไปด้วยพื้นที่หลากหลายหลายเขตแดนเป็นโลกใบเดียวที่มีโทสนีเดียวกัน การเกาะเกี่ยวกันของมวลมนุษยชาติในโลกใบเดียวกันสามารถทำได้ด้วยการสถาปนาปทัสถานหรือบรรทัดฐานอันทรงคุณค่าเข้าไปในจิตใจมากกว่าการสถาปนาซึ่งรัฐบาลโลก

เด็กน้อยวัยมัธยมศึกษา ลูกโลกจำลองในห้องสมุด และการเปลี่ยนแปลงไปของดาวโลก

หากย้อนกลับไปยังอดีต เด็กน้อยวัยมัธยมศึกษามีมุมมองต่อโลกต่างจากปัจจุบัน โลกในอดีตของพวกเราทุกคนผูกติดกับความคิดที่มีมาตั้งแต่ราวปี ค.ศ. 1648 สนธิสัญญาสันติภาพ

เวสต์ฟาเลีย (Westphalia Treaty หรือ Peace of Westphalia) นำมาซึ่งข้อตกลงที่ก่อให้เกิดแนวความคิดรัฐสมัยใหม่หรือรัฐชาติ ต้นธารความรู้มีรากมาจากการแลกเปลี่ยนเพื่อยุติสงครามทำให้ฝ่ายผู้ปกครองรัฐได้มาซึ่งดินแดนคืนที่ชัดเจน หรือ “การแบ่งใหม่ซึ่งดินแดน” (territorial redistribution) อีสระในการนับถือศาสนาและปกครองภายใต้สนธิสัญญาสันติภาพ เวสต์ฟาเลีย เท่ากับว่าในปี ค.ศ. 1648 เป็นต้นทางของการศึกษาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศปัจจุบันอีกด้วย (Anderson, 1996, pp. 18-19) ดังนั้นรัฐชาติหรือประเทศในปัจจุบันจึงเป็นการเอ่ยถึงอีสระในเขตแดนของแต่ละพื้นที่ เมื่อเป็นเช่นนั้นรัฐชาติหรือประเทศจึงมีกิจกรรมที่เห็นได้ชัดคือการควบคุมการเข้า-ออกของสรรพสิ่ง สถานการณ์เช่นนี้ทำให้รัฐมีอำนาจหน้าที่ (authority) ในการควบคุม (control) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Krasner, 2009, p. 179-180)

ผู้วิจัยเปรียบเทียบมุมมองข้างต้นผ่านการจินตนาการว่า เด็กน้อยวัยมัธยมศึกษาเฝ้ามองลูกโลกจำลองในห้องสมุด เด็กน้อยเห็นลูกโลกที่เต็มไปด้วยสีสันและเส้นขีดชั้นมากมาย กรอบคิดแบบรัฐชาติย่อหน้าแรกแสดงออกผ่านรายละเอียดอันซับซ้อนบนลูกโลกจำลอง จากนั้นผู้วิจัยอุปมาอุปมัยถึงสิ่งที่เด็กน้อยวัยมัธยมศึกษาก้าวเข้าสู่สภาวะที่โตขึ้นในระดับมหาวิทยาลัย สิ่งที่เขาต้องพบเจอก็อยู่ภายใต้กรอบคิดแบบรัฐชาติ เช่น การศึกษาการนำประเทศเข้าสู่พื้นที่การระหว่างประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศตน หรือ การศึกษาการรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยอย่างแข็งขัน รัฐหรือประเทศต่างเป็นศัตรูและก้าวร้าวต่อกัน รัฐหาหั่นกันโดยใช้อาวุธซึ่งท้ายที่สุดแล้วก็จะนำมาซึ่งความรุนแรงและไร้ซึ่งความปลอดภัยแก่มวลมนุษย์ (Jackson & Sørensen, 2016, p. 4-6) ซึ่งทั้งหมด

เป็นบทบาทของวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ในระดับมหาวิทยาลัยนั่นเอง เป็นต้น

หรือหากกล่าวไปถึงวิชาปรัชญาการเมือง
หนังสือปรัชญาการเมืองพื้นฐานชื่อดังของโลก
ก็แสดงถึงการมีกรอบคิดแบบรัฐชาติครอบงำอยู่
อดัม สวิฟต์ (Adam Swift) เน้นไปที่เรื่องอำนาจ
(power) หรืออำนาจรัฐ รัฐดำเนินกิจกรรมทางการเมือง
เมืองใด ๆ การสร้างความสมเหตุสมผลหรือการให้
เหตุผลเพื่อรองรับการกระทำจึงเป็นสิ่งที่ปรัชญา
การเมืองสนใจ (Swift, 2001, p. 5) หรือ โจนาธาน
โวลฟ์ฟ (Jonathan Wolff) เน้นว่า ปรัชญา
การเมืองสัมพันธ์กับสองคำถามเท่านั้นคือ ใครได้
อะไร? และ ใครควรจะต้องครองอำนาจ? (Wolff,
1996, p. 1-2) หรือ หลุยส์ พี. พอยแมน (Louis P.
Pojman) กล่าวอ้างถึง โทมัส ฮอบส์, จอห์น ล็อก
และ ฌอง ฌาค รุสโซ เช่น ฮอบส์เชื่อว่าเพื่อดำรง
ไว้ซึ่งรัฐที่เข้มแข็งประชาชนพึงเสียสละเสรีภาพ
ของตนเพื่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ส่วน
ล็อกเชื่อว่า รัฐบาลมีหน้าที่ปกป้องทรัพย์สินของ
พลเมืองซึ่งเป็นข้อผูกพันที่รัฐต้องทำ หากรัฐทำ
ไม่ได้ข้อผูกพันนั้นถือว่าเป็นที่สิ้นสุด และสุดท้าย
รุสโซมองว่า มีเพียงแต่ระบอบประชาธิปไตย
เท่านั้นที่เป็นระบอบการปกครองที่มีเหตุผล การ
ตัดสินใจในทุกเรื่องขึ้นกับเจตจำนงของประชาชน
เป็นสำคัญ (Pojman, 2002, p. 1)

ความคิดเชิงเช่นย่อนี้ข้างต้น ปัจจุบัน
กำลังได้รับการท้าทายจากโลกที่เปลี่ยนไป
ผู้วิจัยยกภาพความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดของ
สหภาพยุโรปที่เขตแดนของรัฐชาติถูกลบและ
เปลี่ยนรูปเป็นผืนแผ่นดินเดียวกัน การแยกส่วน
ถูกแทนที่ด้วยการทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
เช่น สกุลเงิน ระบบยุติธรรม เป็นต้น นอกจากนั้น
ยังเป็นการเปิดโอกาสให้มีการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยน
กันระหว่างประชาชนต่างสังคมทั้งทาง
ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เช่น การศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้จัดการ พนักงานคอปขาว เป็นต้น
(Fligstein, 2008, p. 123) สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นพลัง
ท้าทายต่อรัฐสมัยใหม่ทุกรัฐ พวกเขามิเหมือนถูก
กร่อนอำนาจอธิปไตยของตนจากภายนอกโดย
เฉพาะองค์กรเหนือรัฐอย่างสหภาพยุโรป หรือ
อีกทางหนึ่ง การไหลบ่าเข้ามาของวัฒนธรรม
ต่างชาตก็ทำให้อัตลักษณ์ของตนที่มีอยู่อย่าง
เข้มข้นถูกทำลายไปด้วย

หากกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของโลก
จากผลของการขยายตัวของโลกาภิวัตน์คงมีสิ่ง
ที่จะต้องได้รับการกล่าวถึงเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัย
พยายามยกตัวอย่างให้เห็นภาพอย่างน้อย 4 เรื่อง
ที่เราต้องพบเจอในโลกอันไร้พรมแดนนี้ การทำให้
มีเสรี (liberalization) บอกเป็นนัยถึงการเคลื่อน
ย้ายของทรัพยากรระหว่างรัฐชาติหรือประเทศ
ภายใต้อำนาจโลกไร้พรมแดนจะต้องลดเงื่อนไข
ความยากในการเคลื่อนย้ายทรัพยากร เช่น ยกเลิก
กำแพงภาษี การจำกัดการแลกเปลี่ยนเงินตรา
การควบคุมการลงทุน หรือแม้แต่เรื่องหนังสือ
ผ่านแดน เป็นต้น ส่วนการทำให้เป็นสากล
(universalization) เป็นภาพสะท้อนที่ต้องการ
แสดงให้เห็นถึงการทำให้มีมาตรฐานเดียวกัน
(standardization) ในหมู่ผู้คนที่อยู่บนพื้นโลก
เดียวกัน นอกจากนั้น การทำให้เป็นนานาชาติ
(internationalization) ความปรารถนาของคำนี้
มุ่งเน้นที่จะกล่าวถึงโลกปัจจุบันที่ทุกรัฐชาติหรือ
ประเทศต้องเข้ามาปฏิสัมพันธ์หรือเกื้อกูลซึ่งกัน
และกัน (interdependence) เพราะภายใต้แนวคิด
นี้โลกที่ไร้พรมแดนมากก็จะทำให้การข้ามเขตแดน
พบปะกันยิ่งมาก เมื่อเป็นเช่นนั้นการปฏิสัมพันธ์
ก็จะมากขึ้นไปด้วย (Scholte, 2005, p. 50,
p. 56-57)

ดังนั้น เห็นได้ชัดว่าพลังของโลกไร้
พรมแดนกำลังทำลายสิ่งเดิมที่เคยดำรงอยู่อย่าง
ซ้ำๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบแนวคิดที่ติดอยู่กับ

รัฐชาติที่เน้นการใช้อำนาจอธิปไตยในเขตแดนของตน แนวคิดหลักที่กล่าวไปข้างต้นที่ท้าทายแนวคิดแบบเวสต์ฟาเลียเป็นอย่างมากคงเป็นแนวคิด “ไร้ซึ่งพรมแดน” (borderless) เพื่อที่จะทำให้สรรพสิ่งสามารถเคลื่อนย้ายเข้าออกได้อย่างเสรีตามแนวทางของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม อำนาจอธิปไตยภายนอกมีบทบาทต่อการกำหนดท่าทีของอำนาจอธิปไตยภายในอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศจะต้องแลกกับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของผู้ให้กู้ เป็นต้น ด้วยตัวอย่างเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นอำนาจการทำลายล้างที่สูงส่งของอาวุธที่มองไม่เห็นทางกายภาพอย่างโลกาภิวัตน์

นอกจากนั้น พื้นที่วิชาการยังพยายามยกถึงเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการร่อนของอำนาจอธิปไตยแบบรัฐชาติผ่านการรวมตัวกันของประเทศต่างๆ การบริหารปกครองโลกหรือการจัดการปกครองโลก (global governance) ได้รับการกล่าวถึงในฐานะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยเฉพาะเจาะจงไปสู่การเกิดขึ้นขององค์การระหว่างประเทศอันหลากหลายทั่วทุกมุมโลก เช่น สหประชาชาติ หรือในระดับภูมิภาคก็อย่างสหภาพยุโรป สหภาพแอฟริกา (African Union) สันนิบาตอาหรับ (Arab League) เป็นต้น องค์การเหล่านี้มีอำนาจหรือสามารถสร้างพลังในการแทรกแซงการตัดสินใจภายในของรัฐสมาชิกไม่มากนักเลย และแน่นอนว่า องค์การเหล่านี้สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดที่เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงการแทรกแซงที่ได้ผลคือการยึดหลักสิทธิมนุษยชนเข้าไปในกฎหมายของประเทศสมาชิกอย่างถาวร (Oji & Ozioko, 2011, p. 261-262)

กล่าวโดยสรุป ในพื้นที่วิชาการด้านโลกาภิวัตน์ต่างเห็นไปในทางเดียวกันว่า การปรากฏตนของแนวคิดดังกล่าวส่งผลโดยตรงต่อรัฐชาติ แนวคิดรัฐชาติที่พัฒนามาอย่างช้านาน

ตั้งแต่การมีขึ้นซึ่งสนธิสัญญาสันติภาพเวสต์ฟาเลีย ถูกกร่อนด้วยระเบียบโลกใหม่ที่หันมาสร้างความร่วมมือกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างที่เราเห็นในสหภาพยุโรปหรือแม้แต่ประชาคมอาเซียนของเรา นอกจากนั้นบทบาทขององค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ ก็เป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นถึงการสร้างพยายามสร้างปทัสถานหรือบรรทัดฐานใหม่ซึ่งจากที่กล่าวไปข้างต้นเห็นว่าในพื้นที่วิชาการยอมรับว่าปทัสถานหรือบรรทัดฐานเรื่อง “สิทธิมนุษยชน” เป็นภาพแทนที่เห็นได้ชัดเพียงหนึ่งเดียวที่เกือบทุกรัฐชาติทั่วโลกต่างยอมรับและอำนาจการตัดสินใจของตนเองเพื่อเปิดรับแนวคิดนี้ไปสู่พื้นที่ภายในรัฐชาติและแทรกเข้าไปอยู่ในพื้นที่สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งทั้งหมดจึงเป็นที่มาของแนวคิดหลักที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือ ปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน (Global Political Philosophy) ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากการมองโลกที่เปลี่ยนไปผ่านภาพสมมติของเด็กน้อยวัยเยาว์ และอาศัยการซึมลึกเข้าสู่พื้นผิวโลกของหลักสิทธิมนุษยชนเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ยืนยันถึงความเป็นไปได้ที่เรื่องทำนองเดียวกันจะเกิดขึ้นอีก

เมื่อโลกาภิวัตน์ทำให้หลักสิทธิมนุษยชนกลายเป็นตัวแบบสำคัญของกรอบคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน

ผู้วิจัยขอยกคำกล่าวของ พอล เจมส์ (Paul James) เป็นบทนำเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในแนวคิดปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน โดยเจมส์กล่าวว่า ในช่วงทศวรรษคริสต์ทศวรรษที่ 1990 สิ่งที่เราเรียกว่า “จริยธรรมสากล” (global ethics) เข้ามามีบทบาทอย่างมากในพื้นที่ทางการเมือง การศึกษาวิชาปรัชญาการเมืองในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นการศึกษาว่าด้วย “Political Philosophy of Global Human Relations” หรือ “ปรัชญาการเมืองว่าด้วยความสัมพันธ์ของมวลมนุษยชาติ” ไร้

พรมแดน” และหากพูดถึงในระดับที่แคบลงในคริสต์ทศวรรษที่ 1990 เป็นการเน้นในเรื่อง “การก่อรูปทางการเมืองของจริยศาสตร์ในระดับสากล” (political formalization of ethics at a global level) การก่อรูปทางการเมืองของจริยศาสตร์ในระดับสากลเชิงรูปธรรม เช่น ในปี ค.ศ. 1948 เกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) หรือ รายงานเรื่อง “เพื่อนร่วมโลกของเรา” (our global neighborhood) ในปี ค.ศ. 1995 เป็นต้น

ข้อสรุปที่น่าสนใจของ พอล เจมส์ คือเกิดการเปลี่ยนแปลงอำนาจจากเดิมที่ขึ้นตรงต่อรัฐชาติ อำนาจใหม่ขึ้นตรงต่อจริยธรรมสากลที่ถูกสถาปนาโดยองค์กรระหว่างประเทศ (James, 2014) ซึ่งการอธิบายทั้งหมดนี้สะท้อนภาพเดียวกับแนวคิดหลักของงานวิจัยนี้ของ มาธิอัส ริสเซ ใน Global Political Philosophy ว่าโลกใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์เป็นโลกที่เส้นเขตแดนจางลงโลกาภิวัตน์ส่งผลให้รัฐชาติจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวและสละซึ่งอำนาจบางอย่างที่ตนเคยมีอยู่อย่างและสยบยอมต่อระเบียบโลก (global order) ยอมรับระเบียบโลกใหม่ดังกล่าวเพื่อจะสามารถดำรงไว้ซึ่งการอยู่ร่วมกันกับประชาคมโลก (Risse, 2012, p. 1-2)

โลกาภิวัตน์ก่ออำนาจของรัฐชาติลงอย่างรัฐชาติหนึ่งๆ ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้อำนาจอธิปไตยที่เคยเป็นเครื่องมือสำคัญกลับได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เกือบทุกรัฐชาติแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจภายใต้ตลาดเสรี เมื่อเป็นเช่นนั้น หากรัฐชาติใดต้องการอยู่ร่วมวงวนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบการค้าโลกสากลซึ่งนั่นก็มีค่าเท่ากับว่ารัฐชาตินั้นๆ อำนาจอธิปไตยกำลังถูกลดทอน ดังนั้น แนวคิดที่กล่าวว่า รัฐอธิปไตยมีอำนาจที่สัมพันธ์กับพื้นที่ทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองภายในโดย

อำนาจภายนอกไม่สามารถแทรกแซงได้ดูจะเป็นอะไรที่ถูกท้าทาย หากรัฐชาติใดต้องการดำรงอยู่ร่วมกับประชาคมโลกจึงไม่สามารถที่จะละเลยระเบียบโลกใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์ (Awdel *et al.*, 2020, p. 998-999)

จากที่กล่าวไปข้างต้นจะเห็นถึงพลังของโลกาภิวัตน์ที่กระทบต่อประเด็นทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง มีงานวิชาการหลากหลายที่กล่าวถึงประเด็นเหล่านี้ เช่น ประเด็นทางการเมืองและสังคม สหประชาชาติกล่าวถึงความเป็นธรรมทางสังคมในโลกไร้พรมแดน พยายามทำให้ความเป็นธรรมเกิดขึ้นบนโลกที่ไร้รัฐบาลโลกนี้ด้วยเครื่องมือสำคัญคือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือ International Court of Justice และระเบียบต่างๆ ต้องถูกกระจายไปยังพื้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สหประชาชาติสนับสนุนการสร้างความเป็นธรรมระหว่างประเทศโดยยึดหลักความเท่าเทียมกันของรัฐชาติ การไม่แทรกแซงและความเท่าเทียมกันในการลงคะแนนโดยในงานของ อีริก โอ. อีริกเซน (Eriksen, 2017) ที่พยายามกล่าวถึงความเป็นธรรมทางการเมืองสากล (global political justice) ซึ่งถือกำเนิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการมีซึ่งสหประชาชาติซึ่งเป็นเสมือนองค์กรเหนือชาติ (supranational organization) ที่ต้องรับหน้าที่เป็นองค์กรสนับสนุนความเป็นธรรมในระดับสากล หรือระดับเล็กลงมาสหภาพยุโรปก็ควรสนับสนุนประเด็นดังกล่าวในหมู่พลสมาชิกด้วยเช่นกัน โดยความเป็นธรรมทางการเมืองสากลนี้จะต้องให้ทุกคนเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสอย่างเท่าเทียม ดังนั้นผลสุดท้ายที่ต้องการคือการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรมนั่นเอง (Eriksen, 2017, p. 1-3)

ข้อสรุปส่งท้ายของผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า เดิมพื้นที่วิชาการด้านปรัชญาการเมืองเน้นไปที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน

กับรัฐ ประชาชนกับประชาชนภายในรัฐ หรือ แม้แต่การศึกษาบทบาท หน้าที่ การใช้อำนาจ ของรัฐกับประชาชน อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน ภายใต้โลกโลกาภิวัตน์กระทบโดยตรงต่อการเมือง เศรษฐกิจและสังคมภายในรัฐชาติ เกิด “ระเบียบ ทางเศรษฐกิจและการเมืองสากล” (global political and economic order) หรือเรียกสั้นๆ ว่า “ระเบียบโลก” (global order) ที่ส่งผลโดยตรง ไปยังระเบียบภายในรัฐชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โลกใหม่ภายใต้โลกาภิวัตน์เป็นโลกที่เส้นเขตแดน จางลง โลกาภิวัตน์ส่งผลให้รัฐชาติจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องปรับตัวและสละซึ่งอำนาจบางอย่างที่ตน เคยมีอย่างและสยบยอมต่อระเบียบโลกใหม่ เพื่อจะสามารถดำรงไว้ซึ่งการอยู่ร่วมกันกับ ประชาคมโลก พัฒนาการทางความคิดเรื่องสิทธิ มนุษยชนเป็นหลักฐานยืนยันว่า การสร้างการยอมรับในปทัสถานหนึ่งๆ ในสังคมสำหรับประชาชน และรัฐชาติทั่วโลกสามารถกระทำได้และกระทำ สำเร็จมาแล้ว หรือกล่าวอีกแง่หนึ่ง การสถาปนา หลักสิทธิมนุษยชนไปทั่วทุกมุมโลกปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าแนวคิดหนึ่งสามารถพัฒนาไปสู่ความเป็นปรัชญาการเมืองไร้พรมแดน หรือ Global Political Philosophy ได้จริงและควรเกิดขึ้นต่อไป พิจารณารายละเอียดในหัวข้อถัดไป

หลักสิทธิมนุษยชน: ตัวแบบการสร้าง ปทัสถานภายใต้กรอบคิดปรัชญาการเมือง ไร้พรมแดน

เมื่อเรามองที่มีต่อโลกของเด็กน้อยเปลี่ยน ไปอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน โลกของพวกเขาไม่ใช่ โลกที่เต็มไปด้วยเส้นเขตแดนดังเช่นที่เคยมองเห็น ณ ห้องสมุดในระดับมัธยมศึกษาอีกต่อไป โลก ของพวกเขาเป็นโลกที่มีพื้นแผ่นดินเดียวกัน การ เป็นพลเมืองรัฐไม่สำคัญเท่ากับการเป็นพลเมือง โลก ทุกคนทั่วทุกมุมโลกมีความเท่าเทียมในฐานะ มนุษย์ที่มีจิตใจเหมือนกัน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นที่มา

ของคำถามสำคัญว่า “พวกเราจะอยู่กันอย่างไร?” คำถามเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะโลกใบกลมใบเดียวนี้ หาได้มีรัฐบาลหรือเราอาจจะกล่าวว่าโลกใบนี้ไม่มี ซึ่ง “รัฐบาลโลก” ที่คอยควบคุมดังเช่นมีรัฐบาลชาติ ในประเทศ ในส่วนนี้ต้องการชี้ให้เห็นภาพของหลัก สิทธิมนุษยชนที่นักปรัชญาสายปรัชญาการเมืองไร้ พรมแดนเห็นว่าเป็นปทัสถานสำคัญที่เป็นสิ่งพุง ให้อุคนทั่วทั้งโลกอยู่กันได้โดยที่มิต้องมีซึ่งรัฐบาล โลก หลักคิดเช่นว่าอาศัยการขับเคลื่อนเป็นเวลา ช้านานจนสามารถแทรกซึมเข้าไปอยู่ในจิตสำนึก ของผู้คน บริบทเช่นนี้ทำให้นักปรัชญาสายปรัชญา การเมืองไร้พรมแดนเห็นถึงแนวโน้มสำคัญของ โลกที่กำลังจะเปลี่ยนไป และคาดหวังว่าประเด็น อื่นๆ จะมีการตกผลึกเช่นนี้และกลายเป็นปทัสถาน สำคัญในจิตใจของมนุษย์ต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดของ มาธิอัส ริสเช่ และ ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) พวกเขา มองกลับไปสู่พลังของหลักสิทธิมนุษยชนที่ ก่อตัวขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่ามีความสำคัญ ที่เป็นเสาหลักไว้ค้ำยันมวลมนุษยชาติให้พ้นจาก อันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตัว หลักสำคัญที่พัฒนา มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 ได้แผ่ขยาย ปกคลุมไปยังภายในรัฐชาติต่างๆ การซึมลึกไป ยังรัฐชาติเช่นนี้เป็นเสมือนการยืนยันการปกป้อง สิทธิของประชาชนภายในรัฐชาติอีกด้วย ดังนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงการลงหลักปักฐานของ แนวคิดการปกป้องมวลมนุษย์จากการถูกละเมิด และพัฒนากลายเป็นบรรทัดฐานหรือปทัสถาน ขั้นต่ำที่รัฐชาติประชาธิปไตยบนโลกจำนวนมาก ต่างต้องยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หลัก สิทธิมนุษยชนไปด้วยกันได้ดียิ่งกับระบอบ ประชาธิปไตยทำให้ในช่วงกึ่งกลางต้นศตวรรษ ที่ 21 นี้มนุษย์บนโลกต่างพยายามเรียกร้องการ เคารพในหลักการนี้ และในประเทศที่หลักสิทธิ มนุษยชนและระบอบประชาธิปไตยลงหลักปักฐาน

อย่างแนบหนาก็พยายามส่งเสริมแนวคิดเช่นนี้ให้แพร่กระจายไปที่อื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (Risse, 2012, p. 1-3, 9-10 และ Singer, 2002, pp. 1-2, 4-5, 9-10, p. 13)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้มวลมนุษยชาติหันมาใส่ใจการสร้างปทัสถานใหม่เพื่อลดการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการรุกรานโดยเฉพาะการสูญเสียชีวิตของผู้คน การสูญเสียที่ชัดเจนที่สุดอาจมองไปที่เยอรมนีซึ่งพยายามแบ่งแยกเชื้อชาติอย่างโหดเหี้ยมและเป็นที่มาของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวเพื่อสร้างเยอรมนีอันบริสุทธิ์ แต่ลองกลับมามองเยอรมนีในวันนี้ พวกเขาละทิ้งความโหดร้ายเช่นอดีตและกลายมาเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีสถาบันทางการเมืองและสวัสดิการรัฐที่เข้มแข็ง ชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในเยอรมนีเวลานี้มิได้กลัวการต้องถูกทำร้ายหรือฆ่าล้างเผ่าพันธุ์อีกต่อไป หลักการสำคัญที่ทำให้เยอรมนีเปลี่ยนไปเช่นนี้คงหนีไม่พ้นการที่โลกคิดค้นหนทางเพื่อสร้างสันติสุขซึ่งก็คือ “หลักสิทธิมนุษยชน” นั่นเอง (Reichert, 2006)

ที่มาของพัฒนาการความคิดสิทธิมนุษยชนก่อนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่าบทบาทขององค์การสันนิบาตชาติจะพยายามแสวงหาทางออกจากสงครามให้กับมวลมนุษย์แต่พวกเขากลับถูกมองว่าไม่มีพลังในการขับเคลื่อนสิ่งใด การเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็เห็นได้ชัดเจนถึงบทบาทอันน้อยนิดขององค์การสันนิบาตชาติ องค์การถูกด้อยค่าให้เป็นเสมือนพื้นที่พุดคุยของสมาชิก จนกระทั่งโลกได้พบเจอความโหดร้ายของผู้นำเยอรมนีก็ยิ่งทำให้ชื่อขององค์การสันนิบาตชาติไม่ได้รับการกล่าวถึงแต่อย่างใด ดังนั้น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกไม่ได้อยากพบเจอผู้นำฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เช่นนี้อีกต่อไป (Reichert, 2006) ราวธันวาคมปี ค.ศ. 1948 ปฏิญญาสากลว่าด้วย

สิทธิมนุษยชน หรือ the Universal Declaration of Human Rights ก็ได้ประกาศออกมาอย่างเป็นทางการโดยผ่านการลงมติของเหล่าสมาชิกโดยที่ไม่มีผู้คัดค้าน มีเพียงสหภาพโซเวียต ชาติอูรูกวัย และแอฟริกาใต้ที่งดออกเสียง ดังนั้นเมื่อมาถึงจุดนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ได้ซึมซับไปยังพื้นที่ต่างๆ อันหลากหลายไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สังคมสงเคราะห์ นักปรัชญา นักการศึกษาผู้นำทางการเมือง นักกฎหมายและกลุ่มอื่นๆ อีกมากมาย (Reichert, 2006, p. 25-26)

นอกจากนั้น การเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) ของกลุ่มต่างๆ ที่มีส่วนช่วยให้หลักสิทธิมนุษยชนลงหลักปักฐานมาเป็นปทัสถานของโลกในปัจจุบัน จุดเริ่มต้นต้องพิจารณาประวัติศาสตร์ขององค์กรอย่างองค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) ที่ก่อร่างตนเองมาจากการมองปัญหานักศึกษาชาวโปรตุเกส 2 รายถูกจำคุกในปี ค.ศ. 1961 ทำให้นักกฎหมายชาวอังกฤษอย่าง ปีเตอร์ เบเนสัน (Peter Benenson) เขียนบทความที่ชื่อว่า The Forgotten Prisoners ในหนังสือพิมพ์ และท้ายที่สุดนำมาซึ่งการรณรงค์กระตุ้นเตือนถึงความไม่เป็นธรรมนี้ไปทั่วโลก บทความของเบเนสันได้รับการแปลลงในหนังสือพิมพ์ทั่วโลกหลากหลายภาษา (Amnesty International, 2011, p. 1) นอกจากนั้น บทบาทขององค์กรสิทธิมนุษยชน ฮิวแมนไรท์ส วอทช์ (Human Rights Watch) ก็เข้ามาเติมเต็มงานด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติอีกทางหนึ่ง ราวปี ค.ศ. 1978 ฮิวแมนไรท์ส วอทช์ถือกำเนิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสนธิสัญญาเฮลซิงกิ (Helsinki Accords) บทบาทของ ฮิวแมนไรท์ส วอทช์ เน้นไปที่การสืบสวนหาข้อเท็จจริงกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง เช่น การสังหารหมู่ (massacres) การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocides) เป็นต้น

บทบาทในระดับปัจเจกบุคคลหรือบางกรณีอาจเรียกว่าบทบาทของชาวพื้นเมือง (indigenous peoples) เป็นตัวอย่างที่ดีขององค์กรระดับรากหญ้า ตัวอย่างการเคลื่อนไหวของชาวไโรนาที่ไร่พื้นที่ทำกิน โดยการเคลื่อนไหวนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการที่กฎหมายรัฐไม่เอื้อต่อประชาชนคนรากหญ้า ตัวอย่างการเคลื่อนไหวที่สนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชนของชาวรากหญ้า เช่น ราวปี ค.ศ. 1995 ชาวซาปาติस्ता (Zapatistas) ในเม็กซิโก เดิมเหล่าซาปาติस्ताถูกมองเป็นกองกำลังติดอาวุธที่อาศัยความรุนแรง อย่างไรก็ตาม พวกเขาได้เปลี่ยนกลยุทธ์การต่อสู้ใหม่เพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงแต่หันมาใช้การสร้างเครือข่ายกับโลกภายนอกเป็นเครื่องมือกดดันรัฐบาลเพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรทรัพยากรของท้องถิ่นด้วยตนเอง ชาวซาปาติस्ताอาศัยเครื่องมือใหม่ในช่วงเวลาดังกล่าวหาแนวร่วมสนับสนุนประเด็นเกี่ยวกับปัญหาของชาวไร่ชาวนาผ่านการใช้อินเตอร์เน็ตและด้วยพลังของอินเทอร์เน็ตนี้ส่งผลให้ประเด็นเรียกร้องของพวกเขาแผ่ขยายไปทั่วทุกมุมโลก สร้างแนวร่วมสนับสนุนพวกเขาให้แผ่ขยายไปมากขึ้น เป็นต้น (Nash, 2015, p. 32-34)

จากสิทธิมนุษยชนสู่การขับเคลื่อนปทัสถานใหม่ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเยาวชนคนรุ่นใหม่

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงปทัสถานใหม่ที่กำลังพัฒนาตนเองผ่านบทบาทของเยาวชนคนรุ่นใหม่ ปทัสถานหรือบรรทัดฐานว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกำลังทำงานเพื่อพัฒนาตนเองเป็นคุณค่าทางศีลธรรมสากลอันสำคัญในหมู่มวลมนุษยชาติเฉกเช่นเดียวกับหลักสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของวิจัยฉบับเต็มในส่วนนี้มีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงพยายามตัดทอนข้อสำคัญมาแสดงในบทความ

วิจัยนี้และพยายามให้เห็นภาพรวมมากที่สุด ผู้วิจัยของแบ่งการนำเสนอในข้อนี้ออกเป็น 3 ส่วนหลักเพื่อให้เข้าถึงความเข้าใจสำหรับผู้สนใจศึกษา โดยเนื้อหาในส่วนนี้มาจาก บทที่ 4 ปทัสถานใหม่: ความตื่นตัวของเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในต่างประเทศและประเทศไทย ในงานวิจัยฉบับเต็ม

บทบาทของเยาวชนคนรุ่นใหม่กับการขับเคลื่อนประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผู้วิจัยไม่ปฏิเสธเลยว่างานวิจัยนี้ได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากงานของ มาธิอัส ริสเซ และการมองภาพการเคลื่อนไหวอันน่าตื่นตาตื่นใจของเด็กน้อยนาม เกรต้า ธันเบิร์ก ความสัมพันธ์ที่กลมกลืนระหว่างสองสิ่งนี้น่าสนใจ โดยริสเซพยายามชี้ให้เห็นถึงวิกฤติโลกอันสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งผลมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น เขาให้ความสำคัญกับการขยายความวาทกรรมอันน่าสะพรึงอย่างแอนโทรโปซีนที่ท้ายที่สุดแล้วโลกนี้กำลังเกิดความเปลี่ยนแปลงอันเลวร้ายทั้งทางโครงสร้างและการทำงานของระบบโลกโดยรวม ดังนั้น เมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นโดยน้ำมือมนุษย์เช่นนี้ส่งผลโดยตรงต่อโลกที่ทุกคนอาศัยอยู่ร่วมกันจึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันแก้ไข ซึ่ง มาธิอัส ริสเซ พยายามอธิบายด้วยแนวคิดสำนักในความเป็นเจ้าของโลกร่วมกัน หรือ collective ownership (Risse, 2012, p. 120, p. 126-127) เพราะเมื่อเป็นเจ้าของร่วมกันจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องรับผิดชอบต่อปัญหาร่วมกัน

ซึ่งแน่นอนว่าแนวความคิดที่สื่อออกมาจากงานของ มาธิอัส ริสเซ ที่ตีพิมพ์ราวปี ค.ศ. 2012 หลังจากนั้นไม่นานนักผู้วิจัยมองว่าบทบาทของ เกรต้า ธันเบิร์ก ในฐานะภาพแทนของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสิ่งแวดล้อมจะเป็นอะไรที่สอดคล้องกับแนวความคิดที่นำ

เสนอผ่านงานของริสเซ่เป็นอย่างดี การอธิบายแนวคิดแอนโทรโปซีนเป็นเสมือนหัวใจหลักที่ขับเคลื่อนในการรณรงค์ เธอพยายามชี้ให้เห็นถึงความไม่เอาใจใส่ของผู้ใหญ่ที่ครองพื้นที่ทางการเมืองอยู่ทุกรัฐชาติที่ไม่ยึดต่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเธอมองว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อเยาวชนคนรุ่นราวคราวเดียวกับเธอที่ต้องรับ ทั้งหมดสำหรับ เกรต้า ธันเบิร์ก แล้วสิ่งนี้เป็นเสมือนการที่เยาวชนคนรุ่นใหม่กำลังถูกขโมยหรือทำลายอนาคตอันสดใสไป สิ่งเหล่านี้จึงเป็นที่มาของกระแสการเคลื่อนไหวอันยิ่งใหญ่ของเยาวชนคนรุ่นใหม่ทั่วโลกที่มีต่อคนรุ่นปัจจุบัน

ราวสิงหาคม ค.ศ. 2018 ภาพของ เกรต้า ธันเบิร์ก ปรากฏครั้งแรกจากการที่เริ่มรณรงค์ด้วยการหยุดเรียนในสวีเดนบ้านเกิดของเธอ ขณะที่มียายุเพียง 15 ปีเท่านั้น School Strike for the Climate เป็นภาพแทนของเธอตั้งแต่เริ่มต้น การเริ่มต้นของเธอเช่นนี้ได้ขยายความสนใจเป็นจำนวนมากภายในไม่กี่ชั่วโมงในสังคมออนไลน์ หนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ต่างเข้าไปสัมภาษณ์เธอ ในช่วงเวลาดังกล่าวสวีเดนอยู่ในช่วงฤดูการเลือกตั้ง นักการเมืองก็เข้ามาพบปะกับเธอเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น ตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างลงข้อความ “พวกเราไม่มีเวลาอีกแล้ว” กับรูปของเธอที่นั่งอยู่นอกสภากลางแดดเดียวอย่างกว้างขวาง (Witt, 2022, p. 387-388) การแผ่ขยายการเคลื่อนไหวของ เกรต้า ธันเบิร์ก ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่ามาจากผลสะท้อนของโลกสมัยใหม่ เยาวชนคนรุ่นใหม่ปัจจุบันเกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยีและการสื่อสาร สำหรับสังคมออนไลน์ที่ธันเบิร์กใช้อย่างคล่องแคล่ว 2 ส่วนคือ ทวิตเตอร์ และ อินสตาแกรม โดยข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2020 ธันเบิร์กมีผู้ติดตามในทวิตเตอร์ประมาณ 4 ล้าน

ผู้ติดตาม ส่วนอินสตาแกรมมีประมาณ 9.7 ล้านผู้ติดตาม (Jung *et al.*, 2020, p. 2)

การเคลื่อนไหวของ เกรต้า ธันเบิร์ก นำมาซึ่งการขยายขอบเขตความร่วมมือของเยาวชนคนรุ่นใหม่อย่างกว้างขวาง เธอสร้างวาทกรรม (discourse) ที่ช่วยกระตุ้นสำนึกของมวลมนุษยชาติให้เกิดความกลัวต่อภัยอันตรายที่กำลังจะสร้างความหายนะให้กับทุกคนผ่านสิ่งที่มีชื่อว่า “การสูญพันธุ์ครั้งยิ่งใหญ่” (mass extinction) (Leung, 2020, p. 29-31) ความน่ากลัวถูกส่งผ่านต่อด้วยความเร็วผ่านแนวคิด “Collaborative Internet Utilities” หรืออาจจะแปลเป็นไทยทำนองว่า “อรรถประโยชน์อินเทอร์เน็ตเพื่อความร่วมมือ” เพื่อเป็นการสื่อให้เห็นถึงการที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มต่างๆ แสดงออกถึงความกังวล ความคิด ความรู้สึก และความใส่ใจผ่านการใช้อินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับบางสิ่งที่ร้ายแรง การสะท้อนสิ่งเหล่านี้ผ่านอินเทอร์เน็ตจะทำให้ผู้คนหันมาใส่ใจและแสดงออกต่อประเด็นนั้นๆ ส่งผ่านความเห็นให้พัฒนากลายเป็นข้อตกลงร่วมสาธารณะ (public agreement) (Prakoso *et al.*, 2021, p. 3) และทั้งหมดเป็นที่มาของโครงการ School Strike for the Climate แผ่ขยายไปอย่างกว้างขวางไปในระดับสากลก็เพราะเยาวชนคนรุ่นใหม่ทั้งหลายเชื่อมโยงกันผ่านสังคมออนไลน์หรือสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่

ความเคลื่อนไหวนี้ส่งมาถึงสังคมไทยด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยยกบทบาทสำคัญของ นันทิชา โอเจริญชัย เยาวชนคนรุ่นใหม่ไทยผู้บุกเบิกโครงการ Climate Strike Thailand การเคลื่อนไหวของกลุ่มเครือข่ายนี้เริ่มก่อตัวราวปี ค.ศ. 2019 (พ.ศ. 2562) นันทิชาຍอมรับอย่างตรงไปตรงมาถึงมูลเหตุการทํากิจกรรมที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากการเคลื่อนไหวในระดับโลกของ เกรต้า ธันเบิร์ก (อิสราชัย จงภทรนิชพันธ์, 2562) แสดงออกเชิง

สัญลักษณ์และการประท้วงอย่างสันติก็ก่อตัวขึ้นในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานครใน ค.ศ. 2019 เริ่มต้นครั้งแรกในวันที่ 15-16 มีนาคมซึ่งมีผู้เข้าร่วมประมาณ 50 คน แน่นหนาว่าผู้ร่วมโครงการชุมนุมในประเทศไทยอาจน้อยเมื่อเทียบกับต่างประเทศแต่ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในความคิดของเธอ หลังจากนั้นก็จัดขึ้นในวันที่ 20 กันยายน โดยครั้งนี้ได้ขยายขอบเขตไปสู่การยื่นหนังสือต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในครั้งนี้มีทั้งเยาวชนและคนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้าร่วมการรณรงค์ (อิสราชัย จงภักทรนิพนธ์, 2562 และ Nattaya, 2562)

บทบาทที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยพยายามชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนโยบายเป็นหมวดหมู่สำคัญ อิทธิพลของ เกรต้า ธันเบิร์ก ส่งไปถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนโยบายในประเทศสวีเดนในเริ่มต้นและขยายไปสู่พื้นที่ระดับสากล ซึ่งประเทศไทยจากการยกกรณีการเคลื่อนไหวผ่านบทบาทของ นันทิชา โอเจริญชัย ก็เป็นภาพสะท้อนผลจากแรงกระตุ้นจากแรงขับเคลื่อนในพื้นที่ในระดับสากล ผู้วิจัยเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ก่อตัวขึ้นและสามารถนำไปสู่การสร้างปทัสถานใหม่ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในงานวิจัยฉบับเต็มผู้วิจัยกล่าวถึงการขับเคลื่อนประเด็นนี้ด้วยแนวคิดแอนโทรโปซีนซึ่งในบทความนี้จะไม่นำเสนอส่วนดังกล่าวด้วยความจำกัดด้านจำนวนเนื้อหา แต่ในบทความนี้จะเน้นไปที่การแสดงภาพการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบายเป็นสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับสากล

จากกระแสการตื่นตัวต่อปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเยาวชนคนรุ่น

ใหม่นำมาซึ่งการกดดันต่อผู้ถือครองอำนาจดำเนินนโยบายให้ตระหนักถึงปัญหาที่อาจทำให้คนรุ่นถัดไปประสบกับอันตรายหรืออาจจะนำไปสู่ความตายในอนาคต ในงานวิจัยผู้วิจัยพยายามแสดงให้เห็นถึงการก้าวเดินไปข้างหน้าในการเปลี่ยนแปลงผ่านการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมระดับโลกและย่อยไปสู่พื้นที่ภูมิภาคอื่นทั่วโลก หากกล่าวถึงภาพรวมในระดับโลก ผู้วิจัยนำเสนอผ่านบทบาทของธนาคารโลกในเบื้องต้น ธนาคารโลกได้ออกรายงานในปี ค.ศ. 2021 เรื่อง Climate Change Action Plan 2021-2025: supporting green, resilient, and inclusive development เป้าหมายสำคัญผู้เข้าร่วมโครงการที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมกันที่จะทำการพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกับการบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (integrating climate and development) การสนับสนุนทางการเงินจะถูกพ่วงกับแผนบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มข้น (WBG, 2021)

หากกล่าวถึงรายละเอียดการสนับสนุนทางการเงินเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate finance) ธนาคารโลกเน้นไปที่การสนับสนุนทางการเงินให้แก่การลงทุนทางเศรษฐกิจที่มีแผนชัดเจนด้านการบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยพวกเขาจะเข้าไปส่งเสริมและทำงานร่วมกับธนาคารกลางของประเทศ ธนาคารเพื่อการพัฒนาของประเทศ และธนาคารเอกชนในประเทศ เพื่อไปสู่เป้าหมายในที่นี้ธนาคารโลกอาจดำรงสถานะเป็นที่ปรึกษาที่มาพร้อมแผนการทำงานและแนวทางปฏิบัติสำหรับแผนสำคัญเน้นไปที่ 3 ประเด็น ได้แก่ การส่งเสริมทรัพยากรภายในประเทศสมาชิก การสนับสนุนทุนเพื่อบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการให้สิทธิประโยชน์ผู้เข้าร่วมหรือเงินกู้แบบผ่อนปรน

(concessional finance/soft loan) เป็นต้น (WBG, 2021, p. 39-44)

นอกจากนั้นการขับเคลื่อนในระดับโลกยังได้รับการสนับสนุนจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ปทัสถานใหม่ที่เป็นผลมาจากนโยบายของกองทุนการเงินระหว่างประเทศถูกนำเสนอผ่านรายงาน IMF Staff Climate Note: Planning and Mainstreaming Adaptation to Climate Change in Fiscal Policy ในปี ค.ศ. 2022 ผู้วิจัยเห็นถึงการนำเสนอตัวแบบต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้การเผชิญปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เป้าหมายชัดเจนที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศกำหนดไว้คือ การพยายามนำแนวทางการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของพวกเขาปรับเขาเข้าไปในนโยบายโดยเน้นไปที่การแสดงในนโยบายการคลัง (fiscal policy) ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่านโยบายได้รับการใส่ใจและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติภายใต้งบประมาณทางการคลังที่กำหนดไว้ ดังนั้น การที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศเน้นจุดนี้ก็เพื่อให้เห็นว่ารัฐบาลนั้นๆ มีแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการจัดการด้านงบประมาณไว้อย่างเป็นระบบ วางกลไกเพื่อความโปร่งใสในการใช้งบประมาณ และท้ายที่สุดมีการวางกลไกเพื่อประเมินผลการทำงานและกำกับดูแล (Aligishiev et al., 2022, p. 1)

นอกจากนั้น สหประชาชาติถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญเช่นกันและมีเครือข่ายลูกในการทำงานหลากหลาย เช่น กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติหรือ UNICEF พวกเขาตั้งเป้าหมายสำคัญให้โลกมุ่งไปสู่เป้าหมายการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (net zero) ในปี ค.ศ. 2050 ซึ่งสหประชาชาติพยายามสร้างสิ่งนี้ให้เป็น “ปทัสถานใหม่” (new norm) ที่ต้องบังเกิดขึ้นทั้งในระดับประเทศ บริษัท เมือง

ภาคส่วนต่างๆ และแม้แต่สถาบันการเงิน นอกจากนั้น สหประชาชาติยังเป็นเสมือนผู้ประสานที่ต้องจัดหาการสนับสนุนทางการเงินเพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือ climate finance ให้แก่มวลหมู่สมาชิก (UNFCCC, 2021, p. 7)

บทบาทขับเคลื่อนหลักของสหประชาชาติในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศถูกผ่องถ่ายไปสู่หน่วยงานอย่างสำนักเลขาธิการแห่งคณะกรรมการการว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC Secretariat) พวกเขาเน้นไปที่การส่งเสริมนโยบายไปปฏิบัติแบบที่สำคัญคือการนำเอานโยบายไปปฏิบัติจริงให้ได้ซึ่งมีตัวอย่างโครงการที่ถูกหยิบยกมา เช่น โครงการ UN Climate Change and Universities Partnership Programme โดยโครงการนี้จับมือกับนักศึกษาในเมืองไนโรบี ประเทศเคนยา โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะมีโอกาสเข้าไปทำงานเป็นส่วนหนึ่งของโครงการที่กระจายอยู่ในประเทศนามิเบีย ประเทศเนปาล ประเทศเปรู และประเทศเซเชลส์ หรือโครงการอย่าง The Academy for Global Youth Leadership Empowerment Hub ในแอฟริกาที่ผลิตเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อรองรับการพัฒนาโดยการสนับสนุนเงินทุนไปยังธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกาตะวันตก (West African Development Bank) เป็นต้น (UNFCCC, 2022, p. 30-31, 37-38)

สำหรับในภูมิภาคผู้วิจัยขอกล่าวภาพรวมพอสังเขปถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางนโยบายในยุโรป แอฟริกา และเอเชีย เริ่มที่ในยุโรป ผู้วิจัยมองถึงความก้าวหน้าการดำเนินโครงการต่างๆ ผ่านการสนับสนุนงบประมาณเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น ในระหว่างปี ค.ศ. 2014-2020 กรอบงบประมาณระยะยาว 7 ปีของสหภาพยุโรป (Multiannual Financial Framework หรือ MFF) ได้จัดสรรงบประมาณกับนโยบายด้านการ

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นราร้อยละ 20 ของการใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งหากจะประมาณถึงตัวเลขอาจจะได้ราว 210 พันล้านยูโร หรือในกรณีของโครงการสร้างระบบการค้าการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (EU Emission Trading Scheme หรือ EU ETS) ซึ่งเป็นโครงการสนับสนุนเงินทุนกับประเทศสมาชิกที่มีรายได้น้อยโดยเฉพาะในยุโรปกลางและตะวันออกเพื่อให้มีการเปลี่ยนผ่านสังคมไปสู่การใช้พลังงานที่สร้างมลพิษน้อยลง หรือบทบาทของธนาคารเพื่อการลงทุนแห่งยุโรป (European Investment Bank หรือ EIB) ที่ให้การกู้ยืมแก่สมาชิกเพื่อพัฒนาโครงการโดยคาดการณ์ว่าราวปี ค.ศ. 2025 เงินกู้กว่าร้อยละ 50 ของเงินกู้ทั้งหมดจะเป็นไปด้วยเหตุผลปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และคาดการณ์ว่าอีกทศวรรษข้างหน้าการลงทุนเพื่อการเปลี่ยนแปลงนี้จะขยับไปสู่ 1 ล้านล้านยูโร เป็นต้น (European Parliamentary Research Service, 2021, p. 30-33)

ส่วนในแอฟริกาและเอเชียจุดเน้นก็แตกต่างกันไป โดยในแอฟริกาความน่าสนใจในรายละเอียดอยู่ที่การสนับสนุนด้านการเงินของธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกาที่มีช่องทางภายในองค์กร (AfDB internal funds) ที่ให้การสนับสนุนแก่สมาชิกถึง 8 หน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานก็จะมีจุดเน้นต่างกันในแต่ละด้าน เช่น Africa Water Facility (AWF) ให้การสนับสนุนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ หรือ Agriculture Fast Track Fund (AFTF) เป็นความร่วมมือระหว่างธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกากับเครือข่ายในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา และประเทศสวีเดน ซึ่งเน้นการสนับสนุนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นกับเกษตรกร หรือ หากจะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีก็จะมีหน่วยงานอย่าง African Climate Technology

Center (ACTC) เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีเครือข่ายทางการเงินภายนอก (AfDB external funds) ที่ให้การสนับสนุนเช่นกัน ได้แก่ Adaptation Fund (AF), Climate Investment Fund (CIF), Global Environment Facility (GEF) และ Green Climate Fund (GCF) จากข้อมูลข้างต้น ตัวเลขการสนับสนุนทางการเงินในปี ค.ศ. 2020 พลาดเป้าไปเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดทั่วโลก โดยปี ค.ศ. 2019 อนุมัติสนับสนุนทางการเงินร้อยละ 35 มูลค่าการลงทุนทั้งหมดราว 3,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ในปี ค.ศ. 2020 ตัวเลขลดลงมาที่ร้อยละ 34 โดยมูลค่าการลงทุนทั้งหมดราว 2,094 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (AfDB, 2021, p. 1)

สำหรับในเอเชีย ในระหว่างปี ค.ศ. 2011-2020 ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank หรือ ADB) ได้อนุมัติเงินสนับสนุนไปแล้วราว 40.2 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยกว่าร้อยละ 78 เป็นการส่งเสริมเงินทุนสนับสนุนเพื่อโครงการเพื่อลดปัญหา (mitigation) ที่เกิดขึ้นจากผลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนที่เหลือจะเป็นการส่งเสริมเงินทุนสนับสนุนเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้างนโยบาย (adaptation) โดยเอเชียได้เป็นภูมิภาคในเอเชียที่ได้รับเงินทุนกู้ยืมมากที่สุดราวร้อยละ 39 ของทั้งหมดซึ่งประเทศใหญ่อย่างประเทศอินเดียได้รับการสนับสนุนมากที่สุด ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียสรุปบทเรียนของตนเองในการสนับสนุนทางการเงินว่า เงินทุนสนับสนุนถูกใช้ไปกับการส่งเสริมโครงการเพื่อลดปัญหามากกว่าด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบายซึ่งเป็นเรื่องที่พวกเขาต้องเพิ่มจำนวนการส่งเสริมใหม่มากขึ้นทั้งสองด้านในอนาคต (ADB, 2021a, p. 43)

ภาพรวมระหว่างปี ค.ศ. 2011-2020 การสนับสนุนทางการเงินเพื่อต่อสู้กับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเอเชีย ภูมิภาคที่ได้รับการสนับสนุนเงินกู้มากที่สุดคือ เอเชียใต้ ได้รับเงินสนับสนุนรวม 15,698 ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ราว 9,503 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เอเชียตะวันออก 8,033 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ เอเชียกลางและตะวันตกราว 5,493 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจมากขึ้นสำหรับการรับบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงปทัสถานของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียคือ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2022 นี้เอง ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียออกรายงานฉบับใหม่โดยเพิ่มเป้าหมายการสนับสนุนเงินกู้ยืมเพื่อการลงทุนด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในปี ค.ศ. 2030 โดยเดิมตั้งเป้าไว้ที่มีเงินสนับสนุนเข้าสู่ระบบราว 80 พันล้านเหรียญสหรัฐ เปลี่ยนตัวเลขเป็น 100 พันล้านเหรียญสหรัฐ (ADB, 2022, p. 14)

ประเทศไทยกับการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ในส่วนของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบายกล่าวได้โดยสรุปตอนต้นได้ว่าเป็นไปอย่างช้าเมื่อเทียบกับระดับสากล นโยบายด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทยเป็นส่วนหนึ่งที่แฝงอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หากศึกษารายละเอียดของ Country Partnership Strategy (CPS), Thailand 2021-2025 ของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียที่เผยแพร่ออกมาราวสิงหาคมปี ค.ศ. 2021 ระบุถึงความก้าวหน้าอันน้อยนิดในความร่วมมือกันระหว่างธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียกับประเทศไทยในการแก้ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากแผน

ฉบับที่ผ่านมาช่วงปี ค.ศ. 2013-2016 ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียกล่าวว่าแผนพัฒนาร่วมกันนี้สอดคล้องประสานกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11, ค.ศ. 2012-2016 ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียก็ทำได้เพียงการสนับสนุนทางอ้อมในโครงการต่างๆ ที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฯ (ADB, 2021b)

หรือพิจารณาการทำงานร่วมกับธนาคารโลก ที่สะท้อนผ่าน Country Partnership Framework (CPF), Thailand 2019-2022 กับธนาคารโลกก็มีลักษณะไม่ต่างกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาการพัฒนามิติต่างๆ ธนาคารโลกกล่าวถึงการพัฒนาโครงการร่วมกันกับแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, ค.ศ. 2017-2021 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ค.ศ. 2018-2037 ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากคณะรัฐประหารปี ค.ศ. 2014 โดยจุดเน้นสำคัญสำหรับการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้แก่ การสนับสนุนความมั่นคงของชาติ การแข่งขันได้อย่างเข้มแข็ง การพัฒนาทุนมนุษย์ การเสริมสร้างความเท่าเทียมและเป็นธรรมในสังคม การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปฏิรูประบบราชการ (WBG, 2019, p. 23) เห็นได้ว่าเนื้อหาของการพัฒนาเกาะเกี่ยวสัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นหลักโดยธนาคารโลกก็มีบทบาทเพียงผู้สนับสนุนเฉกเช่นเดียวกับทางธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียที่กล่าวไปข้างต้น

อาจจะต้องติดตามต่อไปสำหรับบทบาทช่วยพัฒนาของทั้งธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียเพราะโครงการความร่วมมือฉบับปัจจุบันอย่าง Country Partnership Strategy (CPS) จะสิ้นสุดโครงการราวปี ค.ศ. 2025 และ

Country Partnership Framework (CPF) จะสิ้นสุดในปี ค.ศ. 2020 ซึ่งก็เท่ากับว่าสิ้นปี ค.ศ. 2020 นี้เราอาจเห็นความเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าของโครงการร่วมระหว่างประเทศไทยกับธนาคารโลกเป็นรูปธรรมมากขึ้น ส่วนโครงการร่วมกับธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียก็คงจะต้องศึกษาความก้าวหน้าหลังปี ค.ศ. 2025 เป็นต้นไป ดังนั้น จากข้อมูลเบื้องต้นตรงนี้เราจะเห็นถึงการพัฒนาความร่วมมือในประเด็นปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ชัดเจน การพัฒนาถูกซ่อนไว้เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเท่านั้น ซึ่งก็ต้องพิจารณาและติดตามกันต่อไปในภายภาคหน้าถึงความมชัดเจนที่อาจมีมากขึ้น

ส่วนสุดท้ายที่งานวิจัยยกขึ้นมาเพื่อเป็นภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบาย ได้แก่ มุมมองและการเปลี่ยนแปลงจากภายใน เพราะก่อนหน้าผู้วิจัยเสนอมุมมองที่สะท้อนจากสายตาภายนอกอย่างธนาคารโลกและธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย ผู้วิจัยพบว่า การดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างนโยบายซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2007 และได้รับการบรรจุเป็นนโยบายสำคัญของชาติผ่านยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ค.ศ. 2018-2037 นอกจากนั้นยังมีการจัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ค.ศ. 2015-2050 เพื่อให้การดำเนินงานมีความชัดเจนโดยเฉพาะแนวทางการบรรเทาปัญหา การปรับเปลี่ยนโครงสร้างนโยบาย และการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ประเทศไทยได้จัดทำมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับชาติ (Nationally Appropriate Mitigation Actions หรือ NAMA) ตามมาตรฐานสากลมวลหมู่ประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วจัดทำขึ้นตามความสมัครใจ ประเทศไทยได้นำนโยบายตามมาตรการลดการ

ปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับชาติไปปฏิบัติทำให้ท้ายที่สุดในปี ค.ศ. 2018 สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ราวร้อยละ 15.76 นอกจากมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกระดับชาติในปี ค.ศ. 2015 ประเทศไทยยังกำหนดเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก (Nationally Determined Contribution หรือ NCD) ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 2021 สิ้นสุดปี ค.ศ. 2030 จะต้องลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้ราวร้อยละ 20 หรืออาจเพิ่มไปถึงร้อยละ 25 (Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, 2020)

ปัจจุบัน ประเทศไทยอยู่ในช่วงการรับฟังความคิดเห็นจากหลากหลายภาคส่วนเพื่อยกร่างยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศไทย ล่าสุดวันที่ 18 กรกฎาคม ค.ศ. 2022 ได้จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นขึ้นเป็นครั้งที่ 3 โดยครั้งนี้มีตัวแทนจากหลากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และอื่นๆ กว่า 450 คน เข้าร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็น โดยทางกองประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักตั้งเป้าไว้ว่ายุทธศาสตร์ระยะยาวฯ จะแล้วเสร็จราวพฤศจิกายน ค.ศ. 2022 เพื่อจะถูกนำเสนอไปยังสหประชาชาติก่อนการประชุมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งสหประชาชาติ 2022 หรือ COP27 เมืองชาร์มเอลเชค ประเทศอียิปต์ (กองประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ, 2565)

การดำเนินงานการรับมือปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยภาพการรายงานอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดก็น่าจะเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยกล่าวไปข้างต้นจากรายงาน Thailand Biennial update report (BUR) ฉบับที่ 3 ค.ศ. 2020 ที่ผ่านมา ซึ่งก็คงเหมือนกับประเทศหรือภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลกที่การดำเนินการ

ยังต้องเดินหน้าต่อไปมากบ้างน้อยบ้าง แต่ที่น่าสนใจและเป็นข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การเคลื่อนไหวของเยาวชนในระดับโลกภายใต้การนำของ เกรต้า ธันเบิร์ก หรือเครือข่ายการเคลื่อนไหวในประเทศไทยอย่าง Climate Strike Thailand ที่ก่อร่างโดย นันทิชา โอเจริญชัย เป็นทางคู่ขนานกับรัฐบาลไทยเสมือนหนึ่งต่างคนต่างไป แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคาดหวังว่าจุดบรรจบในท้ายที่สุดจะมีร่วมกันในฉากสุดท้าย แม้วิธีการจะต่างกันระหว่างทางเดินแต่ทุกองคาพยพต่างมีเป้าหมายเพื่อโลกที่สวยงามในอนาคตเพื่อคนรุ่นถัดไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อความตายและกำลังจะตายขับเคลื่อนการสถาปนาปทัสถานใหม่

ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการความคิดเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้สถาปนาเป็นคุณค่าทางศีลธรรมสากลในจิตใจของมวลมนุษยชาติเพราะมวลมนุษยชาติหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้พยายามหาวิธีหนีห่างจากความตายครั้งยิ่งใหญ่ดังเช่นที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม การแผ่ขยายอย่างรวดเร็วเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่มีซึ่งกลไกส่งเสริมการขับเคลื่อนให้รวดเร็วยิ่งขึ้นอย่างโลกาภิวัตน์ โลกไร้พรมแดนยังมาพร้อมกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ความรู้จากที่หนึ่งไหลไปอีกที่หนึ่งด้วยความเร็วแค่ปลายนิ้วสัมผัส ดังนั้น แนวคิดสิทธิมนุษยชนก็เป็นหนึ่งในชุดข้อมูลที่ได้ประโยชน์จากการขยายตัวของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งทำให้แนวคิดนี้ขยายตัวอย่างทวีคูณด้วยกลไกที่สร้างตัวทวิอย่างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือทีคโนโลยีสารสนเทศนี้

ไม่ต่างกันเมื่อกล่าวถึงประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมอย่างการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือ climate change แอนโทรโปซีนใน

ฐานะประเด็นการขับเคลื่อนของเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างปทัสถานใหม่ ก็ จะเห็นการเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงความตายเช่นกัน แต่อาจจะต่างกันที่ความตายที่ก่อให้เกิดปทัสถานอย่างหลักสิทธิมนุษยชนเป็นความตายที่เกิดขึ้นแล้ว ส่วนความตายสำหรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหมายความว่า ความตายที่กำลังคืบคลานเข้ามาหรือ “กำลังจะตาย” ในอนาคต เยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกำลังจะตายนี้ พวกเขาเชื่อว่า หากโลกนี้ไม่ทำอะไรเลยกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผู้ที่ได้รับผลกระทบหาใช่ผู้ใหญ่ที่ครองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน หากแต่เป็นเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ต่างหากที่จะต้องเผชิญผลและอาจจะตายในอนาคต นั่นจึงเป็นที่มาของการที่เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่มองว่าพวกเขากำลังจะตายในไม่ช้า

เมื่อความตายกำลังคืบคลานเข้ามาหากไม่ทำอะไรใด ทั้งหมดเป็นเหตุที่ทำให้เครือข่ายเยาวชนคนรุ่นใหม่ทั้งในระดับโลกและประเทศไทยต่างออกมาเคลื่อนไหวให้ผู้ใหญ่ที่ถือครองอำนาจปัจจุบันปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ให้สอดคล้องกับปัญหา ดังเราจะเห็นภาพบทบาทของ เกรต้า ธันเบิร์ก ในระดับสากลและการรณรงค์ของเยาวชนไทยที่แสดงถึงการประสานรับการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลมาสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบายของประเทศไทย แต่เป็นเรื่องที่น่าขบคิดถึงการเคลื่อนไหวที่มีพลังอันน้อยนิดของเครือข่ายเยาวชนคนรุ่นใหม่ไทยในประเด็นนี้เมื่อเทียบกับการเคลื่อนไหวของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในต่างประเทศที่ตื่นตัวมากกว่าโดยจะเห็นว่าในภาคพื้นยุโรปอย่างเยอรมนีหรืออังกฤษการเคลื่อนไหวแต่ละครั้งมีเยาวชนคนรุ่นใหม่นับแสนเข้าร่วมกิจกรรม

ส่วนการปรับตัวของภาครัฐไทยก็มีความเคลื่อนไหวอันน้อยนิด ความก้าวหน้าของการปรับเปลี่ยนโครงสร้างนโยบายของรัฐไทยทั้งจากมุมมององค์กรภายนอกอย่างธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชียและธนาคารโลกแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวอย่างช้าๆ และการเคลื่อนไหวเป็นเพียงส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อย่างไรก็ตาม ภาครัฐไทยกับการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลงปทัสถานใหม่ด้านนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก็จะทำให้เห็นภาพยิ่งขึ้นว่าการพยายามปรับเปลี่ยนโครงสร้างนโยบายตามความเคลื่อนไหวโลกของประเทศไทยเพิ่มเริ่มตั้งไข่เท่านั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

รัฐชาติแยกส่วนจดยอมรับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

ข้อเสนอของผู้วิจัยที่มีต่อรัฐชาติสากลและรัฐชาติไทย สำหรับรัฐชาติในระดับสากล ผู้วิจัยมองถึงความตระหนักที่จะเปลี่ยนแปลงมากกว่าในรัฐชาติไทย แนวโน้มหรือความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างนโยบายที่เป็นรูปธรรมและก้าวหน้ามากกว่า ในยุโรป บทบาทของสหภาพยุโรปเป็นอะไรที่ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งแสดงผ่านการใช้จ่ายงบประมาณและมีแผนงานระยะสั้นและยาวที่เป็นรูปธรรม โดยสหภาพยุโรปใช้กลไกอันหลากหลายในการสนับสนุนทางการเงินแก่ประเทศสมาชิก พร้อมกับการสร้างการเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งในผ่านแนวทาง “การเชื่อมโยงทางนโยบาย” (policy coherence) ซึ่งเป็นการพยายามสร้างนโยบายและนำไปปฏิบัติร่วมกับแบบบูรณาการ ส่วนในทวีปแอฟริกาและเอเชียก็จะพบถึงการจำกัดวงการพัฒนา นโยบายน้อยกว่าในยุโรปอย่างมากซึ่งทั้งหมดถูกนำเสนอผ่านรายงานของธนาคารเพื่อการพัฒนาแอฟริกาและธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย

เป็นไปได้หรือไม่ว่า การที่เราเห็นประเทศในแถบยุโรปมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่ามาจากความเข้มแข็งของการบูรณาการร่วมกันระดับภูมิภาค (regional integration) เพราะความเข้มแข็งของการบูรณาการร่วมกันระดับภูมิภาคแสดงถึงการยอมรับในวิถีโลกที่เปลี่ยนไปเป็นโลกไร้พรมแดนหรือโลกโลกาภิวัตน์ รัฐชาติสมาชิกสหภาพยุโรปเรียนรู้การอยู่ร่วมกับแบบไม่มีเส้นเขตแดนมากกว่าภูมิภาคอื่น พวกเขาสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันแบบไม่มีเงื่อนไขด้านพรมแดน พวกเขามีสกุลเงินเดียวกันใช้จ่ายร่วมกันทั้งภูมิภาค พวกเขาเริ่มมองตนเองเป็นสมาชิกพื้นที่ไร้พรมแดนอย่างสหภาพยุโรปมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขามีแนวโน้มทางความคิดแบบเป็นเจ้าของร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสำนักในความเป็นเจ้าของโลกร่วมกัน (collective ownership) ซึ่ง มาร์ธิอัส ริสเช เชื่อว่าเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับมวลมนุษยชาติปัจจุบัน หากมีซึ่งสำนักความเป็นเจ้าของร่วมกันก็จะทำให้การขับเคลื่อนประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบรรลุผลได้ง่ายขึ้น

ผู้วิจัยมองถึงความสำคัญในสำนักความเป็นเจ้าของร่วมกันหรือสำนักในความเป็นเจ้าของโลกร่วมกันที่คนไทยเพิ่งมีมากขึ้น การเน้นสังคมให้มีความคิดสำนึกความรักรัฐชาติล้นเกินหรือชาตินิยมเป็นตัวจุดรั้งสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาความก้าวหน้าในประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเท่าที่ควร ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดให้เป็นสากลมากยิ่งขึ้นจำเป็นเพื่อจะทำให้เราทุกคนสามารถที่จะอยู่ร่วมกับสังคมโลกได้ ซึ่งหน้าที่การให้ความรู้สากลแก่พลเมืองจึงเป็นหน้าที่ของรัฐและสถาบันการศึกษา รัฐและสถาบันการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนเป้าหมายจากเดิมที่ต้องการสร้างพลเมืองไทยที่ดีไปสู่การสร้างพลเมืองให้เป็น “พลเมืองโลก” หรือ “Global Citizen” เมื่อประเทศไทยสามารถสร้าง

พลเมืองให้เป็นพลเมืองที่สามารถดำรงอยู่ที่ใดก็ได้ในโลกใบนี้ก็จะเป็นผลดีต่อประเทศในท้ายที่สุด

ผลดีอย่างไร? การที่พลเมืองเรียนรู้ในความรู้หรืออื่นๆ ที่เป็นสากลจะทำให้พวกเขาสนใจในกิจการบ้านเมืองมากขึ้น พวกเขาจะเป็นตนเองเป็นพลเมืองผู้มีชีวิตชีวา (active citizen) ที่ต้องการขับเคลื่อนสังคมให้ทัดเทียมกับสังคมอื่นที่มามาตรฐาน เมื่อเป็นเช่นนั้น ไม่เพียงแต่ประเด็นทางการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเท่านั้นที่พลเมืองจะใส่ใจเป็นพิเศษ หากแต่ความใส่ใจจะขยายไปสู่ทุกเรื่องในทุกมิติ เช่น ในทางการ

เมืองพลเมืองอาจต้องการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองให้เป็นสากล ในทางเศรษฐกิจพลเมืองอาจต้องการการแข่งขันมากกว่าการผูกขาด หรือในทางสังคมพลเมืองมีเป้าหมายให้สังคมมีความทันสมัย ปลอดภัย และมีความสุขในการดำรงชีวิต ด้วยการมีมาตรฐานการดำรงชีวิตตามมาตรฐานโลกเป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ปัจจุบันเราจะเห็นสายลมแห่งความเปลี่ยนแปลงด้านที่มาจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่ปรารถนาเช่นนั้น ส่วนอีกด้านหนึ่ง เราก็จะเห็นหินผาอันแข็งแกร่งที่พยายามด้านการเปลี่ยนแปลง แต่ก็ถูกแรงลมกับเขาระกร่อนไปทุกวัน

เอกสารอ้างอิง

- กองประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. (2565). *การประชุมรับฟังความคิดเห็นในระดับประเทศต่อผลการศึกษาการปรับปรุงยุทธศาสตร์ระยะยาวในการพัฒนาแบบปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำของประเทศ (LT-LEDS) และเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้การมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด (NDC)*. กองประสานการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- อิสราชัย จงภักธนิตพันธ์. (22 กันยายน 2562). รู้จัก Climate Strike Thailand กับ “นันทิชา โอเจริญชัย” ปัญหาโลกร้อน ทุกคนต้องรู้และเร่งแก้ก่อนสาย. *มติชนสุดสัปดาห์ออนไลน์*. https://www.matichonweekky.com/in-depth/article_231109
- Nattaya, L. (2562). “Climate Strike Thailand” แคมเปญขอคุณธรรมชาติ โดย นันทิชา โอเจริญชัย. <https://www.sanook.com/news/7918834/>
- ADB. (2021a). *ADB support for action on climate change, 2011-2020*. Asian Development Bank.
- ADB. (2021b). *Country partnership strategy, Thailand, 2021-2025: Prosperity and sustainability through Knowledge and private-sector-led growth*. Asian Development Bank.
- ADB. (2022). *ADB annual report 2021: Toward a green and inclusive recovery*. Asian Development Bank.
- AfDB. (2021). *2nd climate change action plan (2016-2020): Completion report*. African Development Bank (December).
- Aligishiev, Z., Bellon, M., & Massetti, E. (2022). *Macro-Fiscal implications of adaptation to climate change IMF: Staff climate note 2022/002*. International Monetary Fund.
- Amnesty International. (2011). *History of Amnesty International*. Amnesty International.
- Anderson, M. (1996). *Frontiers: Territory and state formation in the modern world*. Polity Press.

- Awdel Z. M., Odel, N. M., &Saadi, W. F. (2020). The rise of the globalization and its effect on the autonomy of state and political economy. *Journal of Critical Reviews*, 7(6).
- Eriksen, E. O. (2017). *Three conceptions of global political justice*. University of Oslo.
- European Parliamentary Research Service. (2021). *EU climate action policy: Responding to the global emergency*. European Parliamentary Research Service (March).
- Fligstein, N. (2008). *Euro-Clash: the EU, European identity and the future of europe*. Oxford University Press.
- Krasner, S. D. (2009). *Power, the state, and sovereignty: Essays on international relations*. Routledge.
- Jackson, R., & Sørensen, G. (2016). *Introduction to international relations*. University Press.
- James, P. (2014). Political philosophies of the global: A critical overview. In P. James (ed). *Globalization and Politics: Volume IV Political Philosophies of the Global*. SAGE.
- Jung, J. P, Peter, N. D., & Kim, J. H. (2020). *When a girl awakened the world: A user and social message analysis of Greta Thunberg*. Molecular Diversity Preservation International (MDPI).
- Leung, L. E. (2020). *The Greta effect: How does Greta Thunberg use the discourse of youth in her movement for climate justice?* [The Degree of Ba Honours Communication and Media Studies, University of Calgary].
- Nash, K. (2015). *The political sociology of human rights*. Cambridge University Press.
- Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. (2020). *Thailand third biennial update report*. Ministry of Natural Resources and Environment.
- Oji E. A., & Ozioko, M.V.C. (2011). *Effect of globalization on sovereignty of states*. Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence.
- Pojman, L. P. (2002). *Political philosophy: Classic and contemporary readings*. McGraw-Hill.
- Prakoso, S. G. Timorria I. F., & Murtyantoro, A. P. (2021). *Social media interconnection between people: Greta Thunberg's influence on the climate movement*. IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science.
- Reichert, E. (2006). *Understanding human rights: An exercise book*. SAGE Publications.
- Risse, M. (2012). *Global political philosophy*. Palgrave Macmillan.
- Scholte, J. A. (2005). *Globalization: A critical introduction*. Palgrave Macmillan.
- Singer, P. (2002). *One world: The ethics of globalization*. Yale University Press.
- Swift, A. (2001). *Political philosophy: A beginners' guide for students and politicians*. Polity Press, Cambridge.
- UNFCCC. (2021). *United nations climate change annual report 2020*. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC).

- UNFCCC. (2022). *United nations climate change annual report 2021*. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC).
- WBG. (2019). *Thailand: World Bank Group country partnership framework 2019-2022*. World Bank Thailand.
- WBG. (2021). *Climate change action plan 2021-2025: Supporting green, resilient, and inclusive development*. World Bank Group.
- Witt, M. T. (2022). From Greta to the great reset: Making emergencies work. *The American Journal of Economics and Sociology*, 81(2), 381-406.
- Wolff, J. (1996). *An introduction to political philosophy*. Oxford University Press.